

Кузьмак О.І.

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ СЕРВІСНО-ВИРОБНИЧОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглядається економічна сутність бенчмаркінгу, його значення та роль в діяльності сучасних комунальних та промислових підприємств і в економіці в цілому. Досліджено інформаційне забезпечення комунального господарства з застосуванням бенчмаркінгу. Запропоновано створення державного інформаційного центру та визначено переваги створення інформаційного центру на рівні міста. Обґрунтовано позитивні зміни інформатизаційного забезпечення комунального господарства міста на основі бенчмаркінгу.

Ключові слова: бенчмаркінг, інформація, інформаційне забезпечення, інформаційний центр, інформаційна база, інформатизація системи управління.

Постановка проблеми. Комунальне господарство тісно пов'язане з діяльністю промислових підприємств. При цьому промисловість виступає основним містоутворюючим фактором, впливає на рівень розвитку сфери обслуговування, забезпечує комунальне господарство матеріальними ресурсами, створює для нього матеріально-технічну базу. Особливостями комунального господарства, як багатогалузевої територіальної структури, є комплексність, взаємообумовленість функціонування галузей, соціально-економічна значимість.

У даний час функціонування і розвиток комунальної сфери відбувається в умовах постійно змінюваного зовнішнього економічного середовища. Для забезпечення ефективного управління системою міських комунальних послуг в умовах непостійної і насиченої інформації зовнішнього середовища велике значення має використання сучасних інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем функціонування підприємств сервісно-виробничого забезпечення приділено значну увагу в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: Б. Адамова, Б. Андрушківа, Б. Данилишина, В. Куценко, О. Лук'яненко, О. Погайдак.

Аналізуючи праці науковців, можна стверджувати, що ними приділено значну увагу до трактування сфери послуг, класифікації послуг, подано різні підходи до вирішення питань управління ефективністю розвитку даних підприємств. Незважаючи на великий інтерес до проблематики розвитку даних підприємств в умовах ринкового середовища, залишаються не вирішеними організаційно-економічні

питання сервісно-виробничого обслуговування промислових підприємств.

Формулювання цілей статті. Однак дослідження підходів до необхідності та ролі інформаційної бази для потреб міського розвитку та розвитку взаємовідносин між промисловими підприємствами і підприємствами сфери послуг не знайшли достатнього відбиття у вітчизняній літературі. Саме тому на сучасному етапі виникає необхідність у дослідженні організаційно-економічної моделі розвитку сервісно-виробничого обслуговування промислових підприємств.

Опис основного матеріалу дослідження. Інформаційна база міста включає різні види інформації (картографічну, статистичну і текстову) залежно від потреб міського управління. При цьому слід зазначити, що інформаційну базу для потреб міського розвитку можна вважати достатньою лише в тому випадку, якщо органи місцевого самоврядування матимуть можливість формування і використання інформаційних ресурсів для ухвалення відповідних рішень з управління соціально-економічним розвитком міста, а мешканці і підприємства міста – інформацію про результати виконання вказаних рішень.

Основою оптимізації і структурування даної системи є запровадження єдиної інформаційної системи управління. Моніторинг діяльності підприємств комунального господарства здійснюється на основі узагальненої бази даних державних і галузевих статистичних спостережень.

Але існують питання, які потребують вдосконалення. Одним із цих питань є забезпечення можливості порівняння показників діяльності підприємств комунального господарства за допомогою бенчмаркінгу.

Сутність бенчмаркінгу полягає, по-перше, у порівняльному аналізі діяльності одного підприємства з показниками інших, найбільш

© Кузьмак Олег Іванович, к.е.н., доцент, директор, Рівненська філія ПВНЗ «Європейський університет», тел.: +380971593376, e-mail: olegkuzmak@rambler.ru

успішних підприємств, по-друге, у безперервному пошуку нових ідей, їх вивченні, використанні на практиці, адаптації та впровадженні з метою отримання кращого результату у своїй діяльності [1]. Основним результатом використання бенчмаркінгового підходу є отримання достовірної інформації стосовно діяльності комунальних підприємств і порівняння цих результатів з досвідом інших підприємств-надавачів послуг. Застосування бенчмаркінгу дозволить визначити кращий досвід вирішення проблем та використовувати його підприємствами галузі, проводити системний аналіз міжнародного досвіду застосування різних моделей ефективного функціонування підприємств комунального господарства [2]. Світова практика доводить ефективність бенчмаркінгового підходу. Він сьогодні використовується у практиці регулювання діяльності суб'єктів природних монополій у Великобританії та Чилі. У Франції його використовують при регулюванні діяльності суб'єктів природних монополій у електроенергетиці та транспорті. За ініціативи Міжнародного банку реконструкції та розвитку в Бразилії запроваджений бенчмаркінг для моніторингу процесів реформування у сфері централізованого водопостачання та водовідведення, а також надання кредитів на капітальні інвестиції [3, с. 115]. У контексті вищезазначеного особливої уваги, на нашу думку, потребує вдосконалення інформаційного забезпечення системи управління комунальним господарством, що на відміну від існуючого дозволить приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням світового досвіду розвинутих країн світу, країн Центральної та Східної Європи, постсоціалістичних країн на основі бенчмаркінгового підходу.

Одним із пріоритетних напрямів Національної програми інформатизації є розробка типової структури інформаційних центрів органів державної влади та місцевого самоврядування [4]. Формування інформаційної системи збору, обробки, передачі даних дозволить органам державної влади та місцевого самоврядування оперативно аналізувати й оцінювати ситуацію в усіх галузях комунального господарства.

Основною функцією єдиної інформаційної системи комунального господарства є розробка стратегії ефективного функціонування підприємств комунального господарства на основі бенчмаркінгу, яка формується і реалізується на місцевому рівні відповідно до сформульованих державою цільових орієнтирів розвитку галузі.

Інформаційне забезпечення комунального господарства з застосуванням бенчмаркінгу передбачає обробку даних в єдиному центрі

інформації на державному, регіональному й місцевому рівнях. Єдиний інформаційний центр надаватиме державним установам та органам місцевого самоврядування потрібну і повну інформацію. Таким чином користувачі інформації зможуть одержувати дані щодо показників діяльності підприємств комунального господарства, агреговані на рівні регіонів та порівнювати з показниками діяльності кращих комунальних підприємств у певній галузі, що функціонують в кожному окремому місті. Формування інформаційної системи комунального господарства із застосуванням бенчмаркінгу передбачає наступні етапи.

Отримана інформація обробляється та передається до регіонального інформаційного центру. Регіональний інформаційний центр аналізує, оцінює, порівнює інформацію щодо показників діяльності підприємств комунального господарства регіону з метою виділення позитивних і негативних тенденцій функціонування та виявлення кращого досвіду вирішення проблем. Відповідні висновки передаються до державного інформаційного центру.

Державний інформаційний центр приводить отримані дані до єдиного формату, аналізує та створює інформаційну базу даних щодо вітчизняного й світового досвіду регулювання у сфері комунального господарства в країнах Центральної та Східної Європи, постсоціалістичних країнах, досліджує нормативно-правову базу з метою вдосконалення законодавства у сфері комунального господарства з урахуванням адаптації його у відповідності до вимог Європейського Союзу [5].

Перевагами створення на рівні міста інформаційного центру є:

- отримання органами місцевої влади повної інформації з метою визначення та аналізу ефективності управління підприємствами комунального господарства, а також проведення контролю, прийняття й організації виконання управлінських рішень;

- участь у стратегічних планах розвитку міста – розробка пілотних (інноваційних) проектів, програм ефективного функціонування і розвитку підприємств комунального господарства;

- отримання інформації щодо природоохоронних і екологічних заходів комунальних підприємств – сукупність показників діяльності підприємств за видами послуг у сфері охорони навколишнього середовища;

- проведення соціологічного опитування населення щодо якості та рівня комунального обслуговування й стану реформування комунального господарства міста;

– надання достовірної інформації суб'єктам підприємницької діяльності для проведення конкурсів (тендерів) на право надання комунальних послуг;

– залучення громадськості та розвиток правової свідомості громадян з питань реформування комунального господарства міста, роз'яснення представниками засобів масової інформації основних етапів впровадження реформи. Інформатизаційне забезпечення комунального господарства міста на основі бенчмаркінгу передбачає наступні позитивні зміни:

1. Можливість застосування комбінованої системи управління, яка базується на зворотному зв'язку між підприємствами комунального господарства та органами влади. Управління “згори-донизу” відбувається під час розроблення й спрямування управлінських рішень від Міністерства на рівень підприємств. Управління “знизу-вгору” здійснюється на основі бенчмаркінгового підходу в процесі збору та обробки інформації щодо показників діяльності підприємств.

2. Прискорення прийняття управлінських рішень на всіх рівнях влади щодо формування комунального господарства міста в ринкових умовах, тому що відповідно до закону України “Про стимулювання розвитку регіонів України” передбачається розробка угод щодо регіонального розвитку. Слід відзначити, що право на укладання таких угод будуть мати лише регіони, які чітко володіють інформацією щодо своїх переваг, у тому числі і в галузі комунального господарства.

3. Здійснення обміну інформацією між окремими підприємствами щодо кращого досвіду.

4. Можливість достовірно оцінювати фінансовий стан підприємств на основі розвитку статистики, як приклад єдиної бази тарифів на комунальні послуги в містах. Зараз аналізуються середні показники по регіонах, які не придатні для порівняння з діючими тарифами у містах.

5. Забезпечення узгодженості формування і виконання загальнодержавних та місцевих програм розвитку комунального господарства.

6. Розширення можливостей моніторингу та аналізу стану комунального господарства на території всієї держави протягом року.

7. Прийняття участі у міжнародних проектах із залученням іноземних інвестицій, грантів, позик, а також співпраця з міжнародними фінансовими установами та донорськими організаціями.

8. Проведення досліджень світових і європейських досягнень у комунальному господарстві та просування іміджу галузі за межами країни.

Вищенаведена інформатизація системи управління комунальним господарством надасть можливість визначити пріоритетні напрями програм розвитку підприємств комунального господарства з метою залучення до галузі приватних інвестицій на основі постійно діючого аналітичного моніторингу. Це, в свою чергу, передбачає вдосконалення фінансового забезпечення комунального господарства міста.

Саме тому, для ефективної роботи підприємств житлово-комунального сектору м. Тернополя, необхідно розробити, на рівні Міської ради затвердити та прийняти програму використання інформаційних технологій в діяльності підприємств комунального сервісно-виробничого обслуговування на 2016-2020 роки. При цьому необхідно врахувати Закони України “Про Національну програму інформатизації”, “Про інформацію” та “Про Концепцію Національної програми інформатизації”.

Розробка Програми повинна здійснюватися з урахуванням сучасних світових тенденцій в інформаційних технологіях, а також відповідно до потреб та можливостей міста. При розробці Програми необхідно поставити наступні цілі: підсилити вплив інформатизації та інформаційних технологій для вирішення проблем міста та підприємств комунального обслуговування; забезпечити координацію робіт з інформатизації в окремих сферах діяльності, які здійснюються по різних державних та галузевих цільових програмах; визначити заходи організаційного й ресурсного забезпечення виконання програми; намітити пріоритетні напрямки розвитку інформатизації на 2016-2020 роки; підвищити ефективність муніципального управління; створити муніципальні інформаційні ресурси, залучити їх у господарський обіг і підвищити додаткові доходи у бюджет міста; розвиток інформатики як ефективного сектора муніципальної економіки; удосконалити систему інформування та надання послуг споживачам підприємств комунального сервісно-виробничого обслуговування; участь міста Тернополя у створенні єдиного інформаційного простору України; підвищити ефективність взаємодії з іншими рівнями влади

Висновки і перспективи подальших досліджень. Нові інформаційні технології та інформаційно-аналітичні системи, які будуть впроваджені в рамках запропонованої програми, безпосередньо підвищать продуктивність роботи, насамперед, у сфері розумової праці і керування, а основний ефект буде досягнутий у економічному розвитку підприємств комунального сервісно-виробничого обслуговування за рахунок прийняття більш якісних управлінських рішень.

Отже, ринкові перетворення поставили адаптуватись до динамічного ринкового підприємства комунальної сервісно-середовища та приймати участь у реалізації обслуговуючої сфери перед необхідністю Євроінтеграційних напрямів розвитку даної самостійно забезпечувати конкурен-сфери. тоспроможність та здатність своєчасно

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лукьянченко А.А. Градообслуживающая коммунальная сфера: теория и практика обеспечения устойчивого развития: монография / А.А. Лукьянченко. – Национальная академия наук Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. – Донецк: ООО “Юго-Восток, Лтд”, 2007. – 209 с.
2. Полуянов В.П. Проблемы рыночного реформирования водопроводно-канализационного хозяйства Украины / В.П. Полуянов // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №3(33). – С. 31-41.
3. Онищенко В.О. Роль кредитно-банківської системи у формуванні інвестиційного клімату України / В.О. Онищенко, Г.А. Бенюк // Регіональні перспективи. – Кременчук, 2003. – Вип. 7 – 8 (32-33). – С. 114-117.
4. Басе Т. Планирование и финансирование экономического развития регионов. / Т. Басе, Р. Вон, С. Редберн. – Новгород: ВВКЦ, 1993. – 89 с.
5. Куйбіда В.С. Використання сучасних комп'ютерних технологій в управлінні містом / В.С. Куйбіда, А.В. Шевчук // Регіональна політика: методологія, методика, практика. – Львів: ІРД НАН України, 2001. – С.600 – 607.

REFERENCES

1. Lukianchenko, A.A., (2007), Hradoobsluzhyvaiushchaia kommunalnaia sfera: teoriya y praktyka obespecheniya ustoichyvoho razvytyia [Communal of sphere: theory and Practice Provision of sustainable development], National Academy of Sciences of Ukraine. Institute of Economic and legal research. Donetsk: ООО “South-East Co., Ltd.” [in Ukraine].
2. Poluyanov, V.P., (2004), Problemu runochnoho reformyrovanyia vodoprovodno-kanalyzatsyonnoho khoziaistva Ukrainy [Problems of market reform of water and sewage Economy of Ukraine]. Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of economy, 3, 31-41 [in Ukraine].
3. Onyshchenko, V.O. & Benyuk, H.A., (2003), Rol kredytno-bankivskoi systemy u formuvanni investytsiinoho klimatu Ukrainy [The role of credit and banking system in shaping the investment climate in Ukraine], Rehionalni perspektyvy – Regional perspective, 7-8, 114-117 [in Ukraine].
4. Basse, T., Von, R., & Redbern S., (1993), Planyrovanye y fynansyrovanye ekonomycheskoho razvytyia rehyonov [Planning and Financing the Economic development regions], Novgorod: VVKTS, 89 [in Russia].
5. Kuibida, V.S. & Shevchuk, A.V., (2001), Vykorystannia suchasnykh komp'uternykh tekhnolohii v upravlinni mistom [Using modern computer technology in city], Rehionalna polityka: metodolohiia, metodyka, praktyka – Regional policy: methodology, technique, practice, Lviv: IRD NAS of Ukraine, 600-607 [in Ukraine].

Одержано 13.03.2016 р.